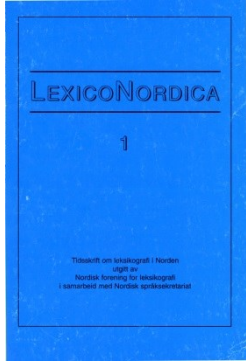

LexicoNordica

Forfatter:	Morten Pilegaard	
Anmeldt værk:	<i>Skik og bruk i Tidsskriftet med Ordliste og Veiledning for manuskriptforfattere</i> . Oslo: Tidsskrift for Den norske Lægeforening, 1993.	
Kilde:	LexicoNordica 1, 1994, s. 301-303	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive	

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Morten Pilegaard

Skikk og bruk i Tidsskriftet med Ordliste og Veiledning for manuskriptforfattere. Udgiver: Tidsskrift for Den norske Lægeforening. Oslo 1993. 75 Sider

Den Norske Lægeforening har begået et nybrud. Med udgivelsen "Skikk og bruk i Tidsskriftet" lanceres en multifunktionel publikation som en blanding af en nomenklatur, en manuskriptvejledning, og en generel orientering om de regler i lægevidenskabelig sprogproduktion, som Den norske Lægeforening gerne ser praktiseret i sine spalter. Efter den indledende beskrivelse af opbygningen af "Tidsskriftet for Den norske Lægeforening" følger en manuskriptvejledning, som hverken i form, funktion, omfang, eller kvalitet adskiller sig væsentligt fra andre nordiske nationale lægeforeningers manuskriptvejledninger.

Hvor "Skikk og brug i Tidsskriftet" bliver interessant er i afsnittet "Språkbuk i Tidsskriftet", hvor man i opstillingen af retningslinier for lægevidenskabelig sprogproduktion tilsyneladende bekender sig til den traditionelle norske sprogpurisme. Det erklærede mål med Den norske Lægeforenings retningslinier er nemlig "å demme opp for fremmedspråklig, særlig engelsk, påvirkning". I modsætning hertil står f.eks. Den danske Lægeforening, hvis mere pragmatisk betonedede formål med et tilsvarende afsnit i deres retningslinier blot er at imødegå den generelle vilkårlighed og forskellighed i medicinsk retskrivning (Ugeskrift for Læger 1993:155:5). Kampen mod det angelsaksiske sproghegemoni kan synes noget malplaceret i betragtning af, at det medicinske fagsprog næsten udelukkende fornys og udvides netop i kraft af det engelske sprogs totale dominans inden for medicinsk vidensformidling, som ikke mindst skyldes at englænderne for længst med praktisk sans har angloficeret deres lægelatin med bibeholdelse af de latinske gloser i engelsk udgave. Omvendt afspejler fornorskningen (og den tilsvarende forsvenskning og fordanskning) af den græsk/latinske terminologi en tendens i tiden, hvor færre og færre læger, især yngre, har et reelt kendskab til det latinske sprog. Vi har derfor i de senere år set en 'fordanskning', 'forsvenskning' og 'fornorskning' af medicinske ord og udtryk. Det gælder til dels for stavemåden, der forenkles og "fordanskes", "-svensknes" og "-norsknes", dels for den grammatiske sammenstilling af ordene. Skal man udtrykke sig korrekt på latin kræves et grundigt kendskab til den vanskelige omend meget logiske latinske grammatik. I dag anvender vi stadig overvejende de latinske betegnelser i fagsproget, og det bør vi

efter min mening blive ved med. Fordi det latinske skriftsprog er et særdeles hensigtsmæssigt fælles sprog på internationalt plan. Det egner sig fortræffeligt til videnskabelig brug i kraft af dets logiske grammatik og ordknappe, præcise natur. Nok fortæller lægen således patienten at vedkommende har et 'brud i øvre ende af venstre skinneben' men i journaler, i tidsskrifter og i fagsproget generelt vil dette brud normalt blive refereret til på latin svarende til 'fractura extremitatis proximalis tibiae sinistrae'. I "Dansk-Engelsk, Engelsk-Dansk Medicinsk Ordbog" (Pilegaard & Baden 1994) lemmatiseres græsk-latinske dobbeltord eller ordsammensætninger i overensstemmelse hermed da også altid under hovedordets latinske/græske stavemåde. Den engelske betegnelse for 'fractura extremitatis proximalis tibiae sinistrae' skal m.a.o. findes under opslagsordet 'fractura' og ikke under 'fraktur' eller 'brud', selv om disse to termer også er lemmatiseret. Kampen mod det lægevidenskabelige sprogs latinske oprindelse forekommer beklagelig omend i begrænset omfang forståelig. Vi har bevidst fravalgt denne kamp, bl.a. for at åbne mulighed for bred nordisk anvendelse af ordbogen.

Retningslinierne forekommer i øvrigt generelt velgennemtænkte og er for størstepartens vedkommende ganske på linie med gældende internationale retningslinier (International Committee of Medical Journal Editors 1991)

Størstedelen af "Skikk og bruk i Tidsskriftet" er viet til **Ordlisten**, som er et ca. 40 siders forsøg på at eksemplificere Tidsskriftets retskrivning og angive fornorskede fagtermer, hvor sådanne findes. Ordlistens selektionskriterier er uoplyste og forekommer i bedste fald ganske vilkårlige. Det formodes at listen primært rummer de fleste af de lægevidenskabelige fagudtryk, der findes i den store norske retskrivningsordbog (Forssestøl & Sandvei 1989). Dertil er formentlig føjet diverse ord som redaktionen traditionelt har konstateret, at artikelforfattere har problemer med. Ordlisten fremstår derfor som en skønsom blanding af på den ene side mere eller mindre vilkårligt udvalgte medicinske fagtermer f.eks. *in vivo* som selvstændigt opslagsord (uden forklaring) men *in vitro* kun som adjektiv i ordforbindelse, f.eks. *in vitro*-aktivitet, og på den anden side ganske almindelige ord som *i dag*, *idet*, *i hvert fall*. Ordlistens mikrostruktur er ganske inkonsekvent. Undertiden gives eksempler ('ikke-signifikant, f.eks. forskjellen er ikke signifikant, derimot ikke-signifikante forskjeller') men oftest er der ingen eksempler. Der forekommer også ganske hensigtsmæssige definitionslignende forklaringer på enkelte lemmatas betydning, f.eks. *letalitet* (= en sygdoms alvorlighedsgrad, hvor ofte den fører til døden), se *mortalitet*. Eksempler og definitioner og andre mikrostrukturelle komponenter er undtagelser snarere end regelen, og ordlisten adskiller sig derfor desværre kun marginalt fra

lignende ordlister, hvis nytteværdi i sprogproduktion generelt må vurderes som begrænset.

I ordlisten optræder de græske og latinske former i deres klassiske form om anatomiske betegnelser og sygdomstilstande med den norske term i en efterfølgende parentes, f.eks. *caverna* (*kaverne*) og tilsvarende lemmatiseres den fornorskede form med den latinsk/græske form i parentes svarende til *caverna* (*kaverne*). Den klassiske skrivemåde anvendes også, når grundordet er del af et sammensat ord, f.eks. *thoraxkirurgi* mens alle afledte former angives i fornorsket form f.eks. *kavernøs*. Ordlisten følger på denne måde den gældende trend i nordiske lægeforeningers bestræbelser på at indføre den nationale form, hvor fagord anvendes jævnlige af lægfolk og/eller fagfolk inden for andre fagområde.

Sammenfattende må det konstateres at "Skikk og bruk i Tidsskriftet" på ganske interessant vis kombinerer elementer, som vi traditionelt finder i mere rendyrket form i manuskriptvejledninger, vejledninger i videnskabelig sprogproduktion, ordlister og ordbøger m.v. Konceptet er interessevækkende og vil i en mere gennemført og udbygget form formentlig kunne anvendes ikke blot inden for det lægevidenskabelige område men også inden for andre fagsproglige områder.

Litteratur

- Fossestøl, Bernt & Sandvei, Marius 1989: *Tannums store rettskrivningsordbok*. Oslo: Kunnskabsforlaget.
- International Committee of Medical Journal Editors 1991: Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journals. I: *British Medical Journal* 303:338-41
- Manuskriptvejledning for Ugeskrift for Læger 1993: I: *Ugeskrift for Læger*. 9. udgave, 155:3-7
- Pilegaard, Morten & Baden, Helge 1994: *Dansk-Engelsk, Engelsk-Dansk Medicinsk Ordbog*. København: Gad.